

Dørmænd: Kontrol og voldshåndtering i den danske nattelivsøkonomi

Når natten falder på i storbyens indre, forvandles centrum til en fest- og forbrugszone og så går dørmændene på arbejde.

AF THOMAS FRIIS SØGAARD

På et bagtæppe af druk, rus og påvirkethed er det danske natteliv fra tid til anden rammen om konflikter, trusler og vold. Nogle af dem, der oplever dette på nærmeste hold, er dørmænd. Følgende er dørmanden Nickis beskrivelse af en lørdag nat i det århusianske natteliv:

'Fire fra Brabrandbanden kom forbi igen i lørdags... en af dem havde en skruetrækker... Truede med at stikke mig, fordi mig og Martin ikke ville lukke dem ind. Vi har fået skudsikre veste nu, og det så de. Ham med skruetrækkeren sagde: 'Vi stikker dig bare i halsen eller i lysken.' Så jeg prøvede at tale dem ned... fire mod to, og de havde våben, hmmm. Jeg prøvede at tage det stille og roligt, men jeg blev nødt til at gå ned på deres niveau: 'Fjern den skruetrækker. Jeg kan sgu også finde ud af, hvor I bor og komme og stikke jer med en skruetrækker.' Heldigvis så

gik de igen, men én sagde: 'Bare vent, vi kommer igen.' Det var total hovedpine, Martin og mig blev nødt til bare at tage det her happy face på over for gæsterne, så de ikke opdagede noget; 'Ja, ja, totalt fedt, vi har bare en fed fest, gang i den, bare kom ind.' Men hele tiden holdt vi øje med gaden, hvem der kom, kørte forbi, hvem der kom gående... Total hovedpine. Så senere på natten, der kom politiet forbi. De sagde bare: 'Du skal melde dem. Du skal melde de trusler.' Men jeg sagde: 'Prøv lige at høre, jeg skal ikke fucking melde dem. Det vil bare gøre det hele meget værre.' Så blev ham betjenten rigtig sur: 'Du skal bare melde dem.' [Nicki]: 'Prøv lige at høre, du står jo ikke vagt uden for mit hjem 24-7, gør du? Hvis de her fyre kommer i fængsel, så glemmer de ikke. De får 30 dage, og når de kommer ud, så går de direkte efter mig, fand'me nej.' Men ham betjenten, han var pissesur, så jeg sagde: 'Det er sgu da nemt for dig at sige. Du har hele politiet. Hvis der er nogle, der begynder at gå efter dig personligt, så har du alle dine

drenge, som vil gøre alt for at gå efter dem. Og de bliver straffet ekstra hårdt, fordi du er politi, ik'? Men I [politiet] kan ikke beskytte mig.' 'Jo selvfølgelig, vi beskytter alle borgere.' 'Yeah right, jeg har set mange gange, at de ikke beskytter dørmænd, som er i problemer, og hvis det kommer til en retssag, det kan tage lang tid, og så skal jeg gå rundt i frygt indtil. Nej tak.'

Antropolog: 'Hvad har du tænkt dig at gøre?'

Nicki: 'Jeg ved det ikke... Jeg har tænkt på at lave et møde med dem og få en aftale. Måske noget med, at de kan komme ind to og to, og hvis der er bøvl, så er det ud igen. Men Per [restauratør] er helt oppe at køre. Han mener, de ødelægger hans forretning, og det gør de. Han siger bare: 'I skal holde dem ude, I skal holde dem ude.' Jeg ved ikke... Jeg skal have fundet på noget. Martin [anden dørmænd] og jeg har aftalt, hvis de prøver på noget, så går vi hårdt til dem fysisk. Jeg er begyndt at stole mere på Martin, så han bakker mig op, og jeg bakker ham op, så må vi se.' (Fra feltnoter).

Ovenstående uddrag er fra et etnografisk feltarbejde, som jeg lavede blandt dørmænd i Aarhus i 2010. Dørmænd er i dag ikke blot vigtige bidragsydere til sikkerhed, men måske de primære sikkerhedsaktører i den postindustrielle bys til tider urolige og voldelige nattelev. Nogenlunde således indleder den canadiske kriminolog George Rikagos sin analyse af dørmænd i Halifax (se litteraturlisten). Rikagos' polemiske udmelding skal ses i lyset af, at til trods for, at antallet af dørmænd i de fleste vestlige byers nattelev i dag ofte langt overstiger antallet af personer i deres statslige modstykke, politiet, så findes der kun en begrænset forskningsmæssig viden om dørmænds dilemmaer, reguleringspraksisser og rolle i potentielt voldelige situationer. Dette gælder især i Danmark, hvor forskere først for nyligt er begyndt at kaste lys over dørmænds natlige arbejde. I det foregående nummer af STOF præsenterede Witte og hendes kollegaer således resultaterne fra et nyligt afsluttet forskningsprojekt (Tutenges et al., 2014), der på fornem vis har undersøgt dørmænds generelle arbejdsvilkår og de forskellige risici, som de udsættes for. Nærværende artikel skal ses som et yderligere bidrag til forståelsen af dørmænds natlige kontrolarbejde. Selvom dørmænd i mange danske byer i dag har et forholdsvist godt samarbejde med politiet, viser casen med Nicki, hvordan nogle dørmænd føler, at de ofte står alene med den udfordring, det

er at skulle håndtere og løse de potentielle voldelige konflikter, som de møder i deres natlige arbejde. Dørmænds oplevelse af at stå alene i voldelige konflikter bunder blandt andet i den praktiske omstændighed, at voldelige konflikter til tider udvikler sig så hurtigt, at politiet, selv med en ihærdig indsats, ikke vil være i stand til at nå frem, før konfrontationen er overstået, og en person i værste fald ligger på jorden og bløder. Evnen til at kunne undgå og håndtere potentielle voldelige sammenstød er derfor af yderste vigtighed i arbejdet som dørmænd. I denne artikel beskriver jeg, hvordan dørmænd udvikler uformelle strategier og metoder til at kunne håndtere problematiske, påvirkede og aggressive unge i det danske nattelev. Artiklen bygger på ét års natlige feltobservationer blandt dørmænd i Aarhus samt på interviews og uformelle samtaler med dørmænd og andre relevante aktører. En nærmere redegørelse for metodiske tilgange findes i ph.d.-afhandlingen: *Doormen: embodied masculinity and the political economy of security in the Danish nightlife*.

Dørmændens (kontrol)rolle i nat-økonomien

I Danmark findes der ikke nogen officiel opgørelse over antallet af aktive dørmænd. Rigspolitiet ansløgte i 2002 tallet til at være 4.-5.000, mens Sikkerhedsbranchen mente, at tallet var nærmere 5.-10.000. På trods af de manglende statistikker synes der i dag at være generel konsensus om, at antallet af aktive dørmænd steg markant i 1980'erne og 1990'erne for så at stabilisere sig i 00'erne.

Dørmænds massive tilstedeværelse i storbyens nattelev kan ses som et resultat af en række strukturelle forandringer i den sidste halvdel af det 20. århundrede. Som følge af den industrielle økonomis vigende betydning samt generelle velstandsstigninger i befolkningen blev tidligere produktions- og handelsområder i den indre moderne storby i denne periode gradvis transformeret til summende forbrugsområder. Samtidigt opstod nye oplevelsesorienterede idealer for det gode ungdomsliv, hvilket resulterede i, at når mørket brød frem, strømmede berusede og festende unge i stigende grad til de mange beværtninger, barer og natklubber, som i stort antal skød op i den indre by i takt med, at lokale bevillingslove blev liberaliseret. Transformationen af den indre storbys nat til en fest-

og forbrugszone har siden slutningen af 1970'erne afstedkommet en massiv ekspansion i den alkoholbaserede natøkonomi. Det er i denne kontekst, at man kan forstå dørmændens arbejde. I lighed med buschaufføren og taxichaufføren, som transporterer festende unge til og fra den indre by om natten, pizza- manden, som sørger for mad til de sultne festende, og bartenderen, som sørger for, at glasset aldrig er tomt, så er dørmændene en del af det udvidede net af arbejdere, som i dag får den urbane fest- og natøkonomi til at fungere. Mens løftet om vilde oplevelser, hedonisme og overskridelser af konventionelle normer er vigtigt i forhold til barer og natklubbers evne til at tiltrække kunder, så er det dørmændens opgave at sikre et vist niveau af orden og at ekskludere problematiske personer for på den måde at skabe optimale betingelser for forbruget af alkohol. I modsætning til politibetjenten, hvis autoritet er uadskilleligt forbundet med statens autoritet, så er dørmændens autoritet og evne til at skabe orden på restaurationer i nattelivet juridisk set baseret på den private ejendomsret, men ligeså vigtigt også på den enkelte dørmænds kropslige og maskuline autoritet. I tråd hermed har den engelske sociolog Hobbs fremhævet, at i det postindustrielle samfund kan storbyens voksende fest- og natøkonomi ses som et nyt domæne, hvor traditionelle former for arbejderklasse maskulinitet og hårde kroppe i dag omformes, (re)produceres og har fået en fornyet værdi i skabelsen af orden og kapitalistisk profit.

Hinsides stereotypen 'dørmænd'

Med undtagelse af prostituerede findes der næppe brancher i Danmark, som i dag er omfattet af så negative stereotyper som dørmændsbranchen. I avisartikler, internetfora og standup-shows fremstilles dørmænd således jævnlige som uintelligente, uuddannede, steroidmisbrugere, kriminelle og ikke mindst som voldsmænd. Til trods for, at disse stereotyper indfanger træk, som deles af nogle dørmænd, så er de også dybt simplificerende og til tider helt misvisende. Analytisk set kan den negative stereotype beskrivelse af dørmænd bedst forklares med, at dørmænd er en art 'beskidte arbejdere'. Ashforth og Kreiner anvender begrebet 'beskidt arbejde' om brancher eller typer af arbejde, som overskrider etablerede fysiske, sociale eller moralske grænser, hvorfor disse er forbundet med

lav status og ofte opfattes som ulækre, nedværdigende eller moralsk problematiske. Specielt to aspekter ved dørmænds arbejde bidrager til, at dørmænd fremstår som 'beskidte arbejdere'. Det ene er, at dørmænd fungerer som buffere mellem problematiske og 'civiliserede' kunder, hvorfor de jævnligt kommer i kontakt med stigmatiserede personer som pushere, kriminelle, bandemedlemmer og meget aggressive personer. Konsekvensen heraf er, at dørmænd, ligesom fængselsbetjente og bedemænd, symbolsk set 'smittes' af det stigma, som knytter sig til de personer, de er ansat til at håndtere. Det andet er, at dørmænds historiske brug af både fysik og en kropslig fremtoning, der antyder et voldeligt potentiale, udfordrer etablerede middelklassenormer for civiliseret opførsel samt det moderne ideal om, at staten bør have monopol på legitim brug af vold. Når man skal forstå dørmænds konflikthåndtering, ligger der en fare i at fortabe sig i genelle stereotyper, men også i et for entydigt fokus på betydningen af dørmændens karakter. Problemet er, at sådanne tilgange let blokerer for nuancerede

analyser af dørmænds kontrolpraksisser som både dynamiske og som et resultat af situationelle processer. I det følgende forsøger jeg derfor at give et indblik i de forskelligartede situationelle metoder, som dørmænd gør brug af i deres interaktion med urolige, påvirkede og potentielt voldelige gæster.

Verbale strategier

De dørmænd, som jeg interviewede og samtalte med under feltarbejdet, fremhævede ofte vigtigheden af at kunne 'tale sig ud af problemer' og at kunne 'tale

konflikter ned'. I tråd hermed beskrev Dennis, som ejede et større dørmandsfirma i Aarhus, at han altid bestræbte sig på at ansætte dørmænd, som besad sociale kompetencer: *'Det vigtigste, du skal kunne som dørmænd, er snak, snak, snak... Ni ud af ti konflikter, dem kan du tale dig ud af.'* Evnen til at kunne kommunikere er vigtig i mange situationer, eksempelvis i reguleringen af fulde unge, som anses for at være en del af det normale klientel. Her vil dørmændene ofte gøre brug af venlige anvisninger fremført i en rolig og sommetider spøgende tone. Vigtigheden af kommunikation illustreres af nedenstående episode, hvor dørmænd Niels udviste stor tålmodighed og var villig til at strække sig langt for at overtale en meget beruset gæst til frivilligt at følge hans anvisning om at forlade natklubben, hvor han arbejdede.

Dørmænd: *'Du kommer ikke ind mere i aften, du er for fuld, min ven. Gå nu hjem og sov. Kom igen i morgen, så kommer du ind, ok.'*

Mand: *'Men... hvorfor... Jeg har været inde, ok. Har du et problem med mig, hva?'*

Dørmænd: *'Nej, nej slet ikke, men du er for fuld. Gå nu hellere med din søde kæreste hjem. Se, hun står der og venter på dig. Så kom nu... Så kom igen i morgen. Vi ses.'*

Overtalelse og det, som Hobbs kalder for 'taktisk venlighed', er helt almindelige metoder, som dørmænd rutinemæssigt gør brug af for at trumfe deres vilje igennem med mindst mulig indsats og omkostning. På lignende vis anvender nogle dørmænd til tider en smigrende og respektfuld omgangsform, når de skal nægte personer med et veletableret rygte som dygtige eller voldelige slagsbrødre adgang. Venlighed, smiger og overtalelser er dog alle strategier, som hurtigt kan erstattes af en aggressiv tone, trusler om karantæner og i sidste instans fysik, hvis gæsten insisterer på ikke at ville følge dørmændens anvisninger eller begynder at opføre sig meget truende over for dørmænd.

Under mit feltarbejde talte jeg jævnligt med dør-

mændene om, hvordan de oplevede betydningen af henholdsvis alkohol og stoffer i nattelivet. Nogle anså stoffer for at være særligt problematiske, da de mente, at disse gør folk mere utilregnelige, mens andre mente, at der ingen forskel er i forhold til, om kunderne er påvirkede af det ene eller det andet. Andre igen mente derimod, at stoffer primært gør folk glade, mens alkohol gør dem mere aggressive. En fælles bekymring var dog, at dørmændene mente, at stoffer kunne gøre, at aggressive unge fik en højere smertetærskel, hvilket kunne gøre dem sværere at pacificere og rigtig farlige i en direkte slåskamp, hvor de ikke bare kan slås ud. I min analyse af dørmændenes arbejde og roller i nattelivet har jeg dog kun i mindre grad fokuseret på, hvordan dørmænd oplever, at forskellige rusmidler præger festscenen og deres interaktion med kunderne.

Følelsesarbejde og udøvelse af kontrolrollen

'Følelsesarbejde' (Horschild 1983) er et centralt element, når nattelivets arbejdere udøver deres respektive roller. Mens bartenderens servicerolle byder ham/hende at opføre sig positivt, imødekommende og flirtende i interaktion med kunderne, forsøger dørmænd at fremstå autoritativ ved at anlægge en alvorlig og seriøs mine. Dørmænd er ikke bryske, vrede eller fåmælte af natur. I deres natlige kontrol- og reguleringsarbejde udgør sådanne attituder og fremtrædener vigtige emotionelle strategier, hvormed de forsøger at få overtaget i forhold til problematiske kunder. Selvom det at agere service-orienteret i interaktion med kunder er blevet langt mere vigtigt for dørmænd i takt med branchens professionalisering, så beskrev flere dørmænd i interviews, hvordan de i deres kontrolarbejde agerer en bestemt rolle, som ikke altid er forenelig med deres væremåde i andre domæner af deres liv. Dette blev tydeligt i et interview med dørmænd Jens.

'Når min kæreste går i byen, så kommer hun ikke der, hvor jeg arbejder... Hun kan ikke li' den person, jeg er på arbejdet. Det er rigtigt nok, jeg er en nar, det bli'r man nødt til.'

I ekstreme situationer er voldsomt kropssprog, vrede, aggressivt sprogbrug og trusler om vold også nogle af de ikkevoldelige strategier, som dørmænd gør brug af for at indgyde respekt og frygt hos 'kendte' slagsbrødre i forsøget på at afskrække disse fra at ty til vold. Casen, der indledte denne artikel, er et eksempel

THOMAS FRIIS SØGAARD
PH.D. I ANTROPOLOGI, POST.DOC VED CRF

på dette. I casen beskriver dørmænd Nicki, hvordan han følte sig truet på livet af fire medlemmer af en lokal gruppering. I et sidste forsøg på at afværge en voldelig konfrontation, beskrev Nicki, hvordan han truede de fire unge ved at sige, at hvis de overfaldt ham, var han villig til at gå langt ud over de nødvendige- og nødretsparagraffer, som sætter den juridiske ramme for hans arbejde: *'Jeg kan sgu også finde ud af, hvor I bor og komme og stikke jer med en skruetrækker.'* Casen med Nicki er et eksempel på, hvordan antydningen af et voldeligt potentiale er centralt for dørmænds kontrolarbejde og ikke mindst deres forsøg på at undgå egentlige voldelige konfrontationer.

At være klar til det værste

I dørmænds kontrolarbejde er kroppen vigtig. Blandt dørmænd er det således en accepteret antagelse, at det at have en stor eller meget potent udseende krop i nogle tilfælde kan afværge voldelige angreb fra vrede kunder. For dørmænd er kroppen også et instrument, som de bruger til fysisk at håndtere en konflikt. Selvom de dørmænd, jeg interviewede, ofte betonede, at det er vigtigt at kunne 'tale folk ned', var de fleste enige om, at en god dørmænd skal være i stand til at supplere sine kommunikative evner med evnen og viljen til at bruge fysisk magt, hvis dette er nødvendigt.

I dørmænds arbejde er truslen om vold ofte præsent. For at kunne klare sig i voldelige konfrontationer mødtes dørmændene fra et af de firmaer, jeg fulgte, hver fredag formiddag i en lokal bokseklub. I bokseklubben trænede dørmændene ikke selvforsvarsteknikker og passiviseringsgreb, som i dag er del af den formelle dørmændsuddannelse, da de anså disse for at være ubrugelige i konfrontationer med personer, som kunne slås.

'Det er fint nok, man lærer det, men det virker ikke... Jo, så skal det være en lille skoleknægt, der ikke kan en skid, så er det fint nok, men ikke mod nogle, der kan noget.' (Lars, Dørmænd)

Hver fredag morgen trænede dørmændene i stedet boksnings og forskellige sparketeknikker. Dørmænd Lars forklarede, at fordelene ved boksetræningen ikke blot var, at sparringen mindede om gadekamp, men også, at man gennem træningen blev både hurtig og vant til at blive slået. Ydermere var den fysiske træning også vigtig i forhold til at skabe et

stærkt sammenhold og gensidig offervillighed mellem kollegaerne, hvilket Lars så som nødvendigt for at kunne modstå truslen og presset fra lokale kriminelle og bandemedlemmer, som ønskede at feste på de beværtninger, hvor han arbejdede. Selvom nogle dørmænd betragter fysik - og i ekstreme tilfælde også vold - som nødvendig i konfrontationen med urolige og påvirkede unge eller især voldelige kriminelle, så er det muligt at identificere relativt klare kulturelle grænser for, hvornår brugen af fysik bliver set som acceptabel. Blandt de dørmænd, som jeg studerede, var der således en klar tendens til at nedvurdere kollegaer, som enten var for hurtige til at ty til fysisk magtanvendelse, eller som gjorde brug af overdreven fysik i håndtering af gæster. Dørmænd, som ikke forstår branchens uformelle kulturelle kodeks: fysik, hvis nødvendigt, men ikke nødvendigvis fysisk (jf. Rigakos 2008; 125), er ofte i risiko for at blive fyret. Årsagen er, at de ikke evner at leve op til idealet om den professionelle dørmænd, og at de ofte vil blive set som en trussel mod deres kollegaers sikkerhed ved til stadighed at trække disse ind i unødige fysiske konfrontationer.

Konklusion

Dørmænds arbejde er langt mere komplekst end de forsimplede stereotyper om disse nattelivets arbejdere vil lade forstå. Denne artikel har givet et kort rids over nogle af de forskelligartede reguleringsstrategier, som dørmænd bringer i anvendelse i deres forsøg på at håndtere vold og på at skabe orden og sikkerhed i nattelivet. Er man interesseret i at læse mere om dørmænds natlige virke, fællesskaber, udfordringer og samarbejde med politiet, er der henvisninger i litteraturlisten. ■

LITTERATUR

- Ashforth B., E. & Kreiner, G., E.: How Can You Do It?: Dirty Work and the Challenge of Constructing a Positive Identity. *The Academy of Management Review* 24. 3. 413-434. 1999.
- Hobbs, D., Hadfield, P., Lister, S., & Winlow, S.: *Bouncers. Violence and Governance in the Night-time Economy.* Oxford University Press. Oxford. 2003.
- Hochschild, A. R.: *The Managed Heart. Commercialisation of human feeling.* University of California. Berkeley. 1983.
- Rigakos, G. R.: *Bouncers, Risk, and the Spectacle of Consumption.* McGill-Queen's University Press. Montreal and London. 2008.
- Søgaard, T. F.: *Doormen. Embodied masculinity and the political economy of security in the Danish nightlife.* Aarhus University. Aarhus. 2013.
- Tutenges, S., Mikkelsen, L.N., Witte, M., Thyrring, I. & Hesse, M.: *Sikkerhedsproblemer i det danske natteliv.* Center for Rusmiddelforskning, Aarhus Universitet. Aarhus. 2014.
- Witte, M., Tutenges, S., Thyrring, I., Hesse, M.: *Nattelivets professionelle: arbejdsvilkårene for bartendere og dørmænd i Danmark.* STOF, 23, 64-72. 2014.